

Juridik och kanslienheten

## Yttrande från Nacka vatten och avfall AB gällande

### Remiss – En utvecklad vattenförvaltning, SOU 2019:66

#### Nacka vatten och avfalls bedömning

Nacka vatten och avfall anser att betänkandet En utvecklad vattenförvaltning har genomfört en genomlysning av såväl nuvarande organisation, som möjliga alternativ till hur det Svenska vattenförvaltningsarbetet skulle kunna organiseras, där man bland annat lyft aspekten att det finns stora fördelar med en organisatorisk förändring i linje med övrigt miljöarbete som sker.

Betänkandet påtalar den otydlighet som upplevs med nuvarande organisation, samt de brister som föreligger med att ha fem olika vattenmyndigheter utan reell myndighetsroll med egna vattendelegationer som beslutande organ, likväl som problematiken med att vattenmyndigheterna saknar möjligheter för finansiering av åtgärdsarbetet.

Utredningens förslag att lyfta den del av beslutandet som rör handlingsplanen och miljö kvalitetsnormer till regeringen ser Nacka vatten och avfall som positivt, då vattenförvaltningsarbetet därmed får en politiskt bred förankring och samordning. Vi ser även att framtagandet av en nationell handlingsplan för vattenförvaltningen kan öka möjligheten till ett helhetstänk för hur vattenförvaltningen både ska bedrivas, finansieras och inte minst hur olika motstående intressen ska bedömas.

Nacka vatten och avfall är dock mera tveksamma till att en stor del av det samordnande arbete som idag genomförs av de regionala vattenmyndigheterna flyttas till Havs- och vattenmyndigheten och SGU. Det innebär att vattenförvaltningsarbetet uppdelas på en nationell nivå och en avrinningsområdesnivå, vilket innebär en risk för att beslut som fattas centralt inte är anpassade för lokala förutsättningar.

Man lyfter visserligen ansvar för att besluta om miljökvalitetsnormer och nationell miljöövervakning till en central nivå vilket innebär ett ökat helhetsperspektiv, men det innebär samtidigt att besluten fattas längre ifrån dem som på avrinningsområdesnivå ska ta fram underlag och genomföra eventuella åtgärder.

Utredningen lyfter även att ett skäl i att göra den organisatoriska förändringen är för att nuvarande åtgärdstakt är för långsam.

Nacka vatten och avfall kan dock inte se hur en centralisering av vattenmyndigheternas verksamhet skulle kunna öka åtgärdstakten.

Det har inte varit vattenmyndigheternas organisation i sig som främst har påverkat åtgärdstakten utan dels brist på finansieringsmöjligheter, dels otydligheter i dialogen med länsstyrelserna i vad som är relevanta och rimliga åtgärder att genomföra.

Vi kan inte heller se att den föreslagna organisationen skulle innebära en effektivisering då antalet årsarbetare snarare skulle öka främst på myndighetsnivå, vilket troligtvis skulle innebära högre kostnader för den administrativa delen av vattenförvaltningsarbetet.

Vidare ställer sig Nacka vatten och avfall något tveksamma till att de mer operativa arbetsuppgifter från befintliga vattenmyndigheter läggs ut på landets länsstyrelser.

Erfarenheter av samarbetet med länsstyrelsen i frågor som rör åtgärder inom vattenförvaltningen har varit att det är extremt personberoende och att det i många fall har funnits stora brister i förståelse hos länsstyrelsen över kommunernas möjligheter i genomförandet.

Detta har till viss del kunnat mildras genom den regionala vattenmyndighetens samverkansarbete med distriktets länsstyrelser.

I och med att avståndet mellan länsstyrelser och central myndighet ökar ser vi en risk att enskilda länsstyrelser kan komma att bli än mer personberoende i sina agerande. Detta tillsammans med att det finns en stor risk att den kompetens som finns hos nuvarande vattenmyndigheter försvinner på grund av centraliseringen till HaV och SGU och utlokaliseringen till alla länsstyrelser.

Att, som utredningen föreslår, under en övergångsperiod skapa lokala myndighetskontor som på sikt ska försvinna tror vi inte kommer att vara ett incitament för att behålla kompetensen, snarare förlora den.

Och om arbetet ändå bedöms kunna ske på distans på befintliga länsstyrelser ser vi inte heller vinsten i den delen av föreslagen organisationsförändring som helhet.

Nacka vatten och avfall ser vidare en risk kopplat till det föreslagna ökade uppdraget hos länsstyrelserna beträffande de kompetenser som kommer att krävas framöver. Genom att lägga ett större ansvar för samordning och planering av åtgärdsarbetet tillsammans med kommuner och andra parter kommer länsstyrelserna, likväl som kommunerna, behöva personalförstärkningar. Detta i sig innebär stora utmaningar.

Beroende på landsdel är förutsättningarna att rekrytera och behålla kompetent personal olika, men generellt sett är känslan att det föreligger ett underskott av tillgänglig kompetent arbetskraft.

Att den nya organisationen ska ge den effekt som eftersträvas är beroende av just tillgången på ökad kompetens hos flertalet parter, vilket inte är en självklarhet.

När det gäller utredningens förslag om kommunernas roll i vattenförvaltningsarbetet så kan Nacka vatten och avfall konstatera att man till största delen vänder sig till myndighetsdelen av den kommunala verksamheten, även om det framgår att kommunerna har flera roller inom planering, uppföljning, verksamhetsutövning och som åtgärdsmyndighet, vilket i sig kan innebära en risk för konflikter.

Även om kommunernas roll i vattenförvaltningsarbetet förtydligas saknas det i många kommuner både resurser, kompetens och finansieringsmöjligheter på myndighetssidan, och det finns risk för att kostnader för åtgärder läggs ut på va-kollektiven trots att det i flera fall är skattekollektivets nytta som utgör grunden.

Vidare innebär utredningens förslag ett betydligt större krav på samverkan i olika former. Tanken är att kunna fånga upp all den lokal kunskap som finns både hos exempelvis kommuner men också hos allmänheten för att på så sätt kunna göra bedömningar om vad som är möjligt att genomföra men även förankra åtgärdsarbetet.

Problemet med samverkan där kommuner, länsstyrelser, myndigheter och allmänhet tillsammans ska komma fram till och gemensamt genomföra konkret åtgärdsplanering är att det kommer innebära många motstående intressen, krav och förutsättningar att ta hänsyn till, vilket Nacka vatten och avfall vill lyfta fram särskilt som ett riskmoment.

Även om det är viktigt att utveckla former för samverkan mellan myndigheter och kommuner m.fl. kommer detta också kräva ökade personella resurser och kommunerna kommer behöva ökade bidrag för kostnader för samordning och planering.

Att kommunernas roll i åtgärdsplaneringen ökar genom deltagande i att ta fram underlaget till förslag till åtgärdsprogram samt operativa planer kommer innebära en stor arbetsbörda i form av möten och samordning där ett flertal aktörer kan beröras, och för kommuner som ingår i flera avrinningsområden kan det innebära flera åtgärdsplaneringsprocesser samtidigt.

Utredningens slutsats att effektiviteten skulle öka när länsstyrelser, kommuner och berörda myndigheter i avrinningsområdet planerar tillsammans känns oklart, och det bygger på att myndigheter och kommuner kan samverka – men vad händer om detta inte uppnås/fungerar?

Planering som sker i samverkan mellan myndigheter, kommuner, verksamhetsutövare och allmänhet innebär också att många motstående intressen ska beaktas och enas. Ju större övervikt av myndighetsnärvaro, desto större risk att allmänhetens vilja och möjlighet att delta och kunna påverka minskar, och denna typ av forum riskerar att inte nå ut till alla intressenter.

Att skapa referensgrupper med alla representerade för att ta till vara på kunskaper och kompetens är också resurskrävande för kommuner m.fl. då det finns många avrinningsområden i Sverige.

Risken för små kommuner, som saknar resurser och kompetens, kan bli en orimlig situation och att tro att detta kan lösas per automatik genom kommunal samverkan visar en brist på förståelse hos utredarna.

Nacka vatten och avfall känner stor tveksamhet till föreslagen konstruktion där de framtagna operativa åtgärdsplanerna inte ska vara bindande samtidigt som länsstyrelserna ska bedöma om åtgärderna är tillräckliga. Vad blir konsekvenserna om åtgärderna inte bedöms som tillräckliga samtidigt som kommunerna saknar vilja eller möjligheter att följa framtagna planer?

Sammantaget anser Nacka vatten och avfall att utredningen är av stor vikt för det fortsatta vattenförvaltningsarbetet i Sverige. En tydligare politisk förankring behövs samtidigt som kopplingen till finansieringsmöjligheter måste framhållas.

Det är dock oklart hur effektiviseringsmål och ökad åtgärdstakt ska uppnås utifrån föreslagen organisationsförändring då den de facto kommer innebära en ökning i antalet personalresurser som krävs för att utföra arbetet, samtidigt som större krav på kommuner och myndigheter ställs att ta fram underlag och delta i olika former av samråd, planerings-, arbets- och referensgrupper, och utredningens slutsatser härvidlag måste ifrågasättas.

Katarina Tano  
Biträdande va-chef  
Nacka vatten och avfall AB

Mats Rostö  
VD  
Nacka vatten och avfall AB